

Het College van Burgemeester en Schepenen van de stad Brussel

Secretariaat van Overlegcommissie Departement Stedenbouw

Anspachlaan 6, 1000 Brussel

Betreft: Bezwaar tegen het afleveren van een stedenbouwkundige vergunning voor de gevangenis van Haren (**dossiers W14/2014 + W131/2015**) op basis van gebrekkige ruimtelijke en architecturale kwaliteit, ongeoorloofd motief van de architect, afhankelijke positie van de architect binnen publiek-private samenwerking, afwezige interne kwaliteitscontrole op vlak van ontwerp, ...

Brussel, 08/06/2015

Geachte heer Burgemeester Mayeur,

We tekenen bezwaar aan tegen de aanvraag stedenbouwkundige vergunning voor de gevangenis van Haren, aangevraagd door de tijdelijke handelsvennootschap Cafasso NV (Denys NV) met een ontwerp opgemaakt door het architectenkantoor BURO II, op basis van de volgende redenen:

Eerste Bezwaar

De nota van de ontwerper beschrijft 'detentie als extreme vorm van sociale uitsluiting'. Wij lezen hierin een ongeoorloofd motief bij het ontwerp van de gevangenis in Haren. De gevangenis is geenszins een strafuitvoeringsapparaat die de gedetineerde buiten de sociale orde plaatst, maar integendeel zijn sociale inclusie beoogt – eerst onvrijwillig en later vrijwillig. De Basiswet 2005 stelt dat de gedetineerde weliswaar beperkt wordt in zijn bewegingsvrijheid, maar in principe alle overige burgerrechten behoudt.

Wij vragen u, waarde Burgemeester, het gunstig advies voor het ontwerp van de gevangenis in Haren uit te stellen om eerst de architect in staat te stellen haar rechtschapen positie te verduidelijken en zo uit te sluiten dat haar ontwerp schade berokkent aan de rechten van de latere gebruiker (de

gedetineerde), de belangen van de opdrachtgever (Regie der Gebouwen) en het belang van de voltallige gemeenschap.

Tweede bezwaar

In dezelfde nota wordt beschrijven de ontwerpers dat de sociale uitsluiting vervolgens tegengegaan wordt doordat 'de voorwaarden en levensomstandigheden binnen het detentiecentrum refereren aan vormen van samenleven in vrijheid.' Ook hierin lezen wij een ongeoorloofd motief bij het ontwerp van de gevangenis in Haren. De ruimte van de gevangenis behoort geenszins de gedetineerde te vervreemden in een imitatie van het normale maatschappelijke functioneren als wel de gedetineerde te introduceren in een penitentiaire ruimte die een volwaardig verlengstuk vormt van het maatschappelijk weefsel. Andermaal beroepen wij ons hiertoe op de Basiswet 2005.

Derde bezwaar

De participatie van de architect binnen het consortium Cafasso NV is een inbreuk op de Wet 1939, artikel 6, dewelke ondubbelzinnig de onverenigbaarheid van het architectenberoep met dat van de aannemer van openbare of private werken beschrijft.

Wij vragen u, waarde burgemeester, het gunstig advies voor het ontwerp van de gevangenis in Haren uit te stellen om zo de Orde van Architecten in staat te stellen het rechtsgeldig functioneren van de architect te verduidelijken ten aanzien van de wettelijke verplichting en zo uit te sluiten dat het optreden van de architect schade berokkent aan de rechten van de latere gebruiker (de gedetineerde), de belangen van de opdrachtgever (Regie der Gebouwen) en het belang van de voltallige gemeenschap.

Vierde Bezwaar

Uit een interview met de CEO van BURO II, Rita Agneessens, blijkt dat zij in het ontwerp van de gevangenis van Haren afstand heeft gedaan van haar persoonlijke opvattingen over humane detentie ten voordele van de professionele belangen van het consortium waarbinnen het architectenburo opereert. Hierin ontstaat het vermoeden dat de architect onvermogen is te beantwoorden aan de beroepspllichten, beschreven in Wet 1985, om vooreerst ongeacht zijn statuut de essentiële waarden veilig te stellen binnen het ontwerp van het levens- en werkmilieu van de mens (artikel 1) en vervolgens ook ongeacht zijn statuut de nodige onafhankelijkheid te hebben om het beroep uit te oefenen overeenkomstig de opdracht die van openbare orde is (artikel 4).

Wij vragen u, waarde Burgemeester, het gunstig advies voor het ontwerp van de gevangenis in Haren uit te stellen om zo de architect in staat te stellen haar rechtschapen positie te verduidelijken en zo uit te sluiten dat haar ontwerp schade berokkent aan de rechten van de latere gebruiker (de gedetineerde), de belangen van de opdrachtgever (Regie der Gebouwen) en het belang van de voltallige gemeenschap.

Vijfde Bezwaar

In de visievorming bij de opmaak van het bestek werd, al reeds van in bijeenkomsten in het kabinet van voormalig Minister van Justitie Stefaan De Clerck, de architecturale kwaliteit gesplitst van leefkwaliteit in en beveiliging van de gevangenis. Wij lezen hierin een inbreuk tegen het principe van dat de architectuur eerbied betoont aan alle factoren die het levens- en werkmilieu beïnvloeden (Wet 1985, artikel 1) en ook het praktisch gegeven dat architectuur qua infrastructuur de onderbouw vormt van het leefklimaat en als zodanig onlosmakelijk verweven is.

Wij vragen u, waarde Burgemeester, het gunstig advies voor het ontwerp van de gevangenis in Haren uit te stellen om zo de betrokken partijen in de totstandkoming van het bestek voor de gevangenis van Haren, o.a. de Brusselse Bouwmeester, Vlaamse Bouwmeester en Architecture Workroom Brussels, uit te nodigen hun opvattingen van architectuur in het openbaar te verdedigen en zo uit te sluiten dat haar ontwerp schade berokkent aan de rechten van de latere gebruiker (de gedetineerde), de belangen van de opdrachtgever (Regie der Gebouwen) en het belang van de voltallige gemeenschap.

Zesde bezwaar

Alle vermoeden bestaat dat het ontwerp van de gevangenis van Haren gebeurd is zonder informatie van de gedetineerde als gebruiker van de faciliteit. Hierin zien wij een tegenstrijdigheid met de geest van de Basiswet 2005 waarvan de auteur professor Lieven Dupont voor Kamercommissie Justitie een primaire verantwoordelijkheid eiste van alle professionele betrokkenen en een participatie. Professor Dupont sprak de woorden: “Wil men mensen responsabiliseren dan moet men ze respecteren en betrekken bij de besluitvorming met betrekking tot de beslissingen die hen aanbelangen.”

Wij vragen u, waarde Burgemeester, het gunstig advies voor het ontwerp van de gevangenis in Haren uit te stellen om zo een groep gedetineerden uit te nodigen hun interpretatie en appreciatie van het ontwerp voor de gevangenis in Haren in het openbaar te verdedigen en zo uit te sluiten dat haar

ontwerp schade berokkent aan de rechten van de latere gebruiker (de gedetineerde), de belangen van de opdrachtgever (Regie der Gebouwen) en het belang van de voltallige gemeenschap.

De hierboven geformuleerde bezwaren doen geen uitspraak over de wenselijkheid al dan niet van capaciteitsuitbreiding in het gevangeniswezen. Hoewel wij ernstige principiële en praktische bezwaren hebben tegen de eenzijdige capaciteitsuitbreiding dewelke afbreuk doet aan de ambities gesteld van een humane vrijheidsberoving, bekrachtigd door de wet, en door de inzet van zovele politiek, academisch, professioneel en vrijwillig betrokkenen uitgewerkt in de concrete visievorming.

Ook doet het bezwaar geen uitspraak over de impact van het grootschalige gevangeniscomplex op het omliggende milieu, de vermeende natuurwaarden in de noordelijke grensregio van het Brussels Gewest en het dorpse karakter van de woonbuurt Haren. Hoewel wij er van overtuigd zijn dat architecturale en ruimtelijke kwaliteit niet te bepalen is zonder ook de impact van het ontwerp op alle omgevingsfactoren in rekening te brengen en wij hiertoe begrip tonen naar bezwaren gemaakt door actiegroepen, beperken wij ons bezwaren tot de interne rechtspositie van de gedetineerde en de beroepslichten van de architect.

Wij baseren onze bezwaren louter en alleen op de bijdrage van de architecturale en ruimtelijke kwaliteit binnen de ambitie van de Basiswet 2005 om de interne rechtspositie van de gedetineerde te vrijwaren en zo de kansen op de slaagkansen op de rehabilitatie van een gedetineerde na straf tijd te verzekeren.

Wij vragen U dringend het afleveren van de stedenbouwkundige vergunning uit te stellen om zo de Orde van Architecten in staat te stellen te onderzoeken in hoeverre de Wet op de onafhankelijkheid van de architect (1939/1985) in nageleefd binnen de uit te sluiten, en de decreetgever advies te verstrekken ter correctie van het evenwicht tussen bouwheer (Regie der Gebouwen) en aannemer (Cafasso NV) binnen PPS.

Geachte Burgemeester, wij rekenen erop dat U een positief gehoor geeft aan de bovengenoemde vragen tot opheldering en rechtstelling, niet alleen in het belang van het architectenberoep, maar in de eerste plaats in het belang van de gedetineerde en het algemeen belang.

Wij vragen hierbij het genoegen om onze bezwaren te verduidelijken voor de overlegcommissie ingesteld rond het ontwerp van de gevangenis van Haren. Gelieve mij op de hoogte te brengen van datum en aanvangstijd van de commissievergadering.

Met de meeste hoogachting,

Gideon Boie

BAVO

Louis Bertrandlaan 104/F26

1030 Schaarbeek

gideon@bavo.biz